

Het Vlaams Mensenrechteninstituut: vertrouwd bemiddelen, nagelnieuw oordelen

Annelies D'Espallier¹

Op 28 oktober 2022 vond een Vlaamse institutionele aardverschuiving plaats op de vierkante decimeter die het anti-discriminatierecht beslaat.²

Het decreet dat die dag door het Vlaams Parlement goedgekeurd werd, richt een nieuwe instelling op (het Vlaams Mensenrechteninstituut of het VMRI) die in de plaats treedt van de Genderkamer (een functioneel onderdeel van de Vlaamse Ombudsdienst) en het Vlaamse deel van Unia. Op 15 maart 2023 ging de nieuwe instelling van start.

Deze bijdrage gaat over die verschuiving, en in het bijzonder over de methodes die het nieuwe instituut ter beschikking heeft. Dat de nieuwe instelling ook bevoegdheden heeft buiten het anti-discriminatierecht en wel in de bredere mensenrechten,³ komt elders in dit themanummer uitgebreid aan bod.⁴

Bijstaan of beslissen?

De strijd tegen discriminatie, en met name degene die de gelijkheidsorganen zien, is er gewoonlijk één van David tegen Goliath, van een (kandidaat-) huurder in een zwakke positie tegenover een verhuurder die keuzes te over heeft, van een leerling tegenover een school, van een cursist of klant tegenover een beroepsbemiddelaar enz.⁵ Het is de machtsongelijkheid zelf die de benadeling een nog sterkere impact verleent. In het kader van intimidatie en seksuele intimidatie blijkt machtsongelijkheid al helemaal een centrale as.⁶

Sommige EU-normen vragen dat de lidstaten gelijkheidsorganen inrichten en aanduiden. Die kunnen personen bijstaan in het kader van discriminatieklachten voor bepaalde gronden (gender en geslacht, zgn. ras).⁷ Over de vorm van die bijstand is in de loop der jaren veel gezegd⁸ en er is voor de landen die gelijkheidsorganen

1 Annelies D'Espallier (PhD) leidde de Genderkamer van de Vlaamse Ombudsdienst tot de overgang naar het Vlaams Mensenrechteninstituut. Ze bouwt aan de nieuwe instelling en ze is vrijwillig onderzoeker bij de Universiteit Antwerpen.

2 Decreet van 28 oktober 2022 tot oprichting van een Vlaams Mensenrechteninstituut, *BS* 9 november 2022. Verder VMRI-decreet.

3 Art. 12 VMRI-decreet.

4 Zie de bijdrage van Cathérine Van de Graaf in dit themanummer.

5 Genderkamer, "Jaarverslag 2020: 5 jaar wind in de zeilen", *Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 41-B/1, 7.

6 Genderkamer, "Jaarverslag 2022: Hoop in bloei, kracht in groei", *Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 41-A/1, 25-26.

7 O.a. art. 13 van de rasrichtlijn 2000/43; art. 12 geslachtsrichtlijn 2004/113 goederen en diensten; art. 20 richtlijn 2006/54 geslacht arbeid beroep (herschikking). Ook artikel 33, lid 2 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap vraagt de oprichting of aanwijzing van een mensenrechteninstelling die werkt op het thema handicap.

8 S. Sottiaux en J. Vrieling, *Institutionalisering van Gelijkheid en Mensenrechten: gelijkheidsorganen en mensenrechteninstellingen in Vlaanderen en België*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 163p.

(moeten) oprichten behoorlijk wat beleidsruimte.⁹ Er zijn aldus landen die de verplichting invullen door organen op te richten die zich aan de kant van de getroffen stellen en die samen met de getroffen kunnen strijden, tot zelfs in de rechtbank. Die organen werpen zich gewoonlijk ook op sensibiliseren en op het promoten van de gelijke behandeling.¹⁰

Er zijn net zo goed landen die een andere keuze maakten. Nederland koos bijvoorbeeld voor een orgaan dat sensibiliseert en onderzoekt, maar dat ook knopen doorhakt, zij het dan op niet-judiciële en dus niet-bindende wijze. Het Nederlandse College voor de Rechten van de Mens,¹¹ de opvolger van de Nederlandse Commissie Gelijke Behandeling, kan op laagdrempelige wijze gevat worden en oordeelt binnen een termijn van ongeveer 6 maanden¹² of er daadwerkelijk discriminatie plaatsvond of niet. Omdat de uitspraak niet bindend is, moeten partijen alsnog de stappen doorlopen en de kosten maken voor een procedure bij een rechtbank als zij toch een afdwingbare titel willen. Dat doen ze dan wel met een juridisch onderbouwd oordeel in hun dossier. Het College rapporteert regelmatig over de grote mate waarin de oordelen die een verboden onderscheid vaststelden ook door partijen gevolgd worden. Dat cijfer lag in 2022 op 74%.¹³

Met deze verschillende varianten in het aanbod, is het niet verrassend dat ook in Vlaanderen (politiek) gedebatteerd is over de bijstandsvorm

die uiteindelijk ingeschreven moest worden voor het VMRI. Moest dit nieuwe instituut zich vooral concentreren op het promoten van mensenrechten en zich tegelijk ook met een slachtoffer naar de rechter kunnen begeven? Of kon een andere variant van bijstand gekozen worden?¹⁴ Politiek viel de keuze uiteindelijk op een orgaan dat sterk zou inzetten op bemiddeling, met daarbij een quasi-judiciële poot in de klachtenbehandeling. Voor dat laatste deel werd erg gekeken naar Nederland. Ten slotte werd uiteindelijk nog een extra onderdeel toegevoegd. In lijn met artikel 17 van het Gerechtelijk Wetboek, kreeg ook het VMRI de mogelijkheid om collectieve vorderingen in te stellen bij de rechtbank. De memorie van toelichting bij het decreet laat tegelijk wel duidelijk voelen dat van deze mogelijkheid niet al te vaak gebruik gemaakt moet worden.¹⁵

De gekozen piste hoort uiteraard ingebed te worden in het weefsel van hogere normen die in België en Vlaanderen gelden. En dan komt artikel 23, derde lid, 2° van de Grondwet in het vizier, dat een recht bevat op juridische bijstand en dat daaraan een *standstill*-verplichting koppelt. Volgens die bepaling kan niet zomaar afbreuk gedaan worden aan een bepaald niveau van bescherming. De Raad van State onderzocht of het ontwerp van decreet hiermee in botsing zou komen en stelde voorzichtig, maar wel om meerdere redenen, vast dat dat vermoedelijk niet

---

9 Ook de principes van Parijs, de richtinggevende VN-principes, laten heel wat marge. Zo is het behandelen van klachten optioneel. Zie: Principes van Parijs, aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, Resolutie 48/134, Parijs, 20 december 1993, in navolging van de resolutie van de Mensenrechtencommissie van de Verenigde Naties, Resolutie 1992/54, 3 maart 1992.

10 Voor een blik op de twee voornaamste types (promotioneel of quasi-judicieel) en de wijze waarop de verschillende staten die modellen hebben toegepast, zie: M. Ammer, N. Crowley, B. Liegl, E. Holzleithner, K. Wladasch en K. Yesilkagit, "Study on Equality Bodies set up under Directives 2000/43/EC, 2004/113/EC and 2006/54/EC", Synthesis Report, Oktober 2010, beschikbaar via: Publications Office of the European Union, <https://op.europa.eu/>.

11 E. Cloots, M. Spinoy en J. Vrielink, *Gelijk zijn versus gelijk krijgen: Een juridische evaluatie van het Vlaamse Gelijkekansendecreet*, Antwerpen, Intersentia, 2021, 101.

12 College voor de Rechten van de Mens, *Monitor Discriminatiezaken 2022*, beschikbaar via www.publicaties.mensenrechten.nl, 21.

13 *Ibid.*, 39.

14 Zie *Hand. VI.Parl. comm.* Binnenlands bestuur, gelijke kansen en inburgering 2021-22, 27 september 2022, nr. 1357/3.

15 MVT, *Parl.St. VI.Parl.* 2021-22, nr. 1357/1, 59: "Ook het VMRI beschikt technisch over deze wettelijke mogelijkheid. (...) Net zoals bij individuele gevallen, geldt ook hier evenwel een fundamentele bezorgdheid omtrent de neutraliteit en de objectiviteit van het instituut wat hier noopt tot terughoudendheid".

het geval is,¹⁶ al voegde de Raad toe dat het finale oordeel uiteraard aan het Grondwettelijk Hof is.

Expert-bemiddelaar

Het VMRI werd ingericht als een expert-bemiddelaar: een organisatie die op het terrein komt om standpunten te verzoenen met elkaar en met het discriminatieverbod, waar dat kan. Het VMRI doet dat op basis van een bijzondere expertise en specialisatie in het anti-discriminatierecht en de mensenrechten, waarin het onderzoek doet, sensibiliseert en onderricht.¹⁷ Ongetwijfeld zullen onderzoeksthema's heel vaak groeien vanuit wat burgers in klachten aandragen. Ook de andere beweging is inherent ingebakken. De kennis die vloeit uit onderzoek huist in de hele omgeving van het VMRI en kan rechtstreeks benut worden in de dagelijkse praktijk van klachtenbehandeling.

Signalen ontvangen en empowerment

Het VMRI-decreet rust de nieuwe instelling opnieuw uit met de mogelijkheid om klachten over (vermeende) discriminatie in Vlaamse aangelegenheden te ontvangen (zoals Unia en de Genderkamer dus, maar in tegenstelling tot het Federaal Instituut voor de bescherming en de bevordering van de Rechten van de Mens)¹⁸ en ditmaal niet langer voor enkele van de beschermde kenmerken, maar voor alle beschermde kenmerken met uitzondering van taal.¹⁹

Burgers reiken vaak uit, soms zijn ze wanhopig om een laatste deur met mogelijkheden te vinden. Een gelijkheidsorgaan hoort voor allen, dus ook voor de minder weerbaren open te

staan. Daartoe heeft het gelijkheidsorgaan een brede deur en een lage drempel nodig: een toegankelijke website met informatie, een eenvoudige en kosteloze klachtenprocedure die ook toelaat dat de minder digitaalvaardigen er hun weg in vinden, zo beperkt als mogelijke vormvoorwaarden enz.²⁰

Die brede deur en lage drempel staan de ontvankelijkheidsvoorwaarden niet in de weg.²¹ Een klacht is maar ontvankelijk en behandelbaar als ze verband houdt met het Vlaamse Gelijkekansendecreet (2008) en/of met het Decreet Evenredige Arbeidsparticipatie (2002). De feiten mogen niet ouder zijn dan vijf jaar, ze mogen niet eerder behandeld zijn door het VMRI en de klacht mag niet kennelijk ongegrond, roekeloos of tergend zijn. Klachten die een louter ongenoegen formuleren, zonder link met een schending van het discriminatieverbod, zijn bijvoorbeeld kennelijk ongegrond.²²

Elke klacht krijgt een warm onthaal, gecombineerd met een ontvankelijkheidstoets en eerstelijnsbijstand.²³ Die houdt onder meer in dat personen die aan het verkeerde adres staan, worden doorverwezen naar de instantie die wel goed geplaatst is om de klacht te behandelen. Dat kunnen allerhande instanties en organisaties zijn, zoals andere gelijkheidsorganen uit het complexe Belgische landschap, de verschillende ombudsdiensten, eerstelijnsdiensten van de overheid, vakorganisaties, OCMW's, advocaat.be, hulpverlening, middenveldorganisaties die zich richten tot doelgroepen enz. Indien er met overheden of openbare instellingen samenwerkingsprotocollen bestaan, dan is voor die doorzending geen

16 Adv. RvS, *Parl.St. VI.Parl.* 2021-22, nr. 1357/1, 506-507.

17 Art. 7-11 VMRI-decreet.

18 Zie art. 5 wet 12 mei 2019 tot oprichting van een Federaal Instituut voor de bescherming en de bevordering van de rechten van de mens, *BS* 21 juni 2019.

19 Art. 13, §1 VMRI-decreet.

20 Genderkamer, "Jaarverslag 2020: 5 jaar wind in de zeilen", *Parl.St. VI.Parl.* 2020-21, nr. 41-B/1, 17-19.

21 Art. 13, §3 VMRI-decreet.

22 MvT, *Parl.St. VI.Parl.* 2021-22, nr. 1357/1, 32.

23 Art. 13, §3 en 4 VMRI-decreet.

akkoord meer nodig van de klager.²⁴ Dit is een belangrijke bepaling die hopelijk de basis kan zijn voor een betere dienstverlening. Achter de schermen is het landschap complex en het mag duidelijk zijn dat dit een ongelooflijk werkpunt is.²⁵ Maar door geen verantwoordelijkheid te leggen bij de burger voor het vinden van de correcte deur, zullen minder burgers verloren lopen en wordt de dienstverlening beter en vollediger. Eerstelijnsbijstand kan ook een eerste eenvoudig advies inhouden. Er kan bijvoorbeeld informatie verstrekt worden over hoe personen (vermeende) discriminatie kunnen aantonen, en welke woorden ze het beste gebruiken wanneer ze discriminatie zelf willen aankaarten. In de praktijk van de Genderkamer was gebleken dat heel veel burgers net op zoek zijn naar die informatie.²⁶

Vertrouwd bemiddelen

In veel rechtstakken komt bemiddeling steeds meer op de voorgrond en zowel Unia²⁷ als de Genderkamer²⁸ hebben steeds sterk ingezet op bemiddeling. Voor die laatste mag dat niet verbazen aangezien die onderdeel was van de Vlaamse Ombudsdienst, die bemiddeling omschrijft als tot het DNA behorend. Het nieuwe instituut krijgt deze vertrouwde methode rechtstreeks toegeschoven als hoofdinstrument.²⁹

Bemiddeling heeft heel wat voordelen die tot hun recht kunnen komen, als het VMRI hier conform het decreet vol op inzet. Zo kan het instrument soms nuttig zijn om mensen inzicht te verschaffen in wat ze deden en hoe dat bij een ander

toekwam. Alle partijen leren hieruit en dat kan nuttig zijn voor de toekomst.

Vooraf voor personen die een of andere relatie hebben met degene die beweerdelijk gediscrimineerd heeft, kan een bemiddeling erg nuttig zijn. Die relatie bestaat bijvoorbeeld tussen een leerling en een school, een sporter en de sportclub, de toneelspeler die zich in een kleine wereld begeeft. Waar bemiddeling die relatie soms intact kan laten, is dat voor hardere vormen van afdwingen zowat nooit mogelijk.

Een bemiddeling biedt daarenboven de mogelijkheid om een geschil met alle nuances te beschouwen. De praktijk leert dat dit bijvoorbeeld bijzonder nuttig kan zijn voor de discriminatievormen intimidatie en seksuele intimidatie.³⁰ Daar zijn lang niet alle mensen rond de tafel eendimensionaal getroffen, veroorzaker of omstaander. Velen bevinden zich in complexe situaties ten opzichte van elkaar, en die kunnen allemaal geadresseerd worden.

Tijd kan gebruikt worden om van de bemiddeling maatwerk te maken. Een bemiddeling is weinig vormelijk en kan daarom zeer snel opgezet worden en kan ook snel afgelopen zijn, terwijl net zo goed tijd genomen kan worden om dingen eerst te laten bekoelen.

Uiteraard heeft het bemiddelen soms nadelen. Veel van de bemiddelingsdossiers blijven achter de schermen zodat er ook voor de buitenwereld en voor de algemene stand van het recht weinig uit te leren valt. Openbaarmaking van resultaten

24 Art. 13, §3 *in fine* VMRI-decreet.

25 Adv. RvS, *Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1357/1, 497, r.o. 6.

26 Genderkamer, "Jaarverslag 2020: 5 jaar wind in de zeilen", *Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 41-B/1, 8-9.

27 Unia, "Jaarverslag 2021: een andere wereld is mogelijk", beschikbaar via www.unia.be: "Via dialoog wordt geprobeerd om een oplossing te vinden die voor alle partijen bevredigend is. Unia geeft de voorkeur aan oplossingen op lange termijn, die tegemoetkomen aan de ondervonden nadelen van de melder én die tegelijkertijd vermijden dat soortgelijke situaties in de toekomst opnieuw voorkomen. Alleen wanneer de feiten uitzonderlijk zwaar zijn, dialoog onmogelijk blijkt of wanneer de wetgeving niet duidelijk is, kan Unia gerechtelijke stappen ondernemen. Dat gebeurt slechts uitzonderlijk en nooit zonder toestemming van het slachtoffer. Unia kan zich ook in een burgerlijke of strafrechtelijke procedure voegen en kan advies geven bij gerechtelijke procedures zonder zelf betrokken partij te zijn".

28 Genderkamer, "Jaarverslag 2020: 5 jaar wind in de zeilen", *Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 41-B/1, 17-27.

29 Art. 13, §3 VMRI-decreet.

30 Genderkamer, "Jaarverslag 2021: vier krachtlijnen", *Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 41-A/1, 19-21.

moet hier gemoduleerd worden om dit toch mogelijk te maken.

Machtsvertoon en hardhandig afdwingen leiden aan de andere kant soms tot strategieën van ontwijking. Directe discriminatie wordt in de toekomst dan omzeild door andere redenen te benoemen dan de discriminatoire, wanneer iemand benadeeld wordt.

Ondanks het feit dat het in rechte afdwingen van het anti-discriminatierecht verloopt langs de ietwat snellere procedure als in kort geding,³¹ slepen sommige gedingen lang aan. De winst is daarenboven beperkt³² en uit onderzoek blijkt dat het anti-discriminatierecht zelfs door rechters regelmatig verkeerd toegepast wordt.³³

De keuze voor wendbare en relatief goedkope alternatieve geschillenbeslechting als centrale methode voor dit soort van klachten spreekt daarom voor zich.

Meerzijdig partijdig bemiddelen

Cruciaal in de constructie van het VMRI was de neutraliteit die het instituut moet ademen en uitstralen. Het instituut moet onbevooroordeeld kunnen kijken naar vermeende discriminatie en vervolgens op onderbouwde wijze meewerken aan een proportioneel antwoord, opgezet door de partijen zelf via bemiddeling.³⁴ Dit vergt vrijwilligheid en bemiddelingsbereidheid bij de partijen. Tegelijk is er ook onderhandelingsmarge nodig over de klacht zelf.

De memorie van toelichting beschrijft het werk van de bemiddelaar als volgt: *“Het is dus de bedoeling dat de bemiddelaar vertrekt vanuit een*

*meerzijdige partijdigheid, wat betekent dat de bemiddelaar zich onbevooroordeeld opstelt ten opzichte van beide partijen”.*³⁵ De bemiddelaar heeft dus oog voor de rechten en belangen aan alle zijden. Onevenwichten tussen partijen (bv. weerbaarheid, en vertrouwdheid met het recht) kunnen gecompenseerd worden door de houding van de bemiddelaar. Deze velt geen oordeel, maar probeert samen met de partijen knopen te ontwarren, inzicht te vinden en tot oplossingen te komen. Die oplossingen kunnen allerlei vormen aannemen, waaronder de klassieke schadevergoeding of andere maatregelen in natura.

Naast meerzijdig partijdig, is de bemiddelaar van de geëngageerde soort, te weten gericht op een wettelijk bepaald doel. Diens werk valt immers onder de algemene opdracht van het instituut, namelijk het bevorderen, analyseren, monitoren en ondersteunen van de gelijke behandeling van alle personen.³⁶ Wanneer hij dus mee bouwt aan oplossingen, zal hij die missie met zachte hand in het centrum plaatsen, zonder daarmee de basis-houding van meerzijdige partijdigheid uit het oog te verliezen.

Partijen kunnen zich in deze fase, alsook in alle andere fases laten bijstaan door een vertrouwenspersoon of raadsman. Dit is evenwel niet vereist. De bemiddeling is laagdrempelig genoeg en biedt in principe voldoende ruimte om rekening te houden met de vaak voorkomende ongelijkheid tussen partijen. Bovendien geldt uiteraard ook de redelijkeaanpassingsplicht voor personen met een handicap.

Bemiddeling is een flexibel instrument dat perfect geschikt is voor maatwerk. Zo kan heen-en-weer gependeld worden tussen partijen, in levenden

31 Art. 19, §4 Vlaams Gelijkekansendecreet.

32 Art. 28, §2, 2° Vlaams Gelijkekansendecreet. De bedragen zouden in de toekomst aangepast worden. Tegelijk is de sanctie wel aanzienlijk in arbeid en tewerkstelling, waar de forfaitaire schadevergoeding 6 maanden brutoloon bedraagt: Art. 28, §2, 1° Vlaams Gelijkekansendecreet.

33 E. Cloots, M. Spinoy en J. Vrielink, *Gelijk zijn versus gelijk krijgen: Een juridische evaluatie van het Vlaamse Gelijkekansendecreet*, Antwerpen, Intersentia, 2021, 240-242.

34 Art. 13, §4 VMRI-decreet.

35 MvT, *Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1357/1, 33.

36 Art. 6 VMRI-decreet.

lijve of via geschreven communicatie. Uiteraard kunnen partijen uiteindelijk ook samen rond de tafel terechtkomen en vaak is dat aangewezen.

Een nagelnieuw sluitstuk: de geschillenkamer

Bemiddelingen die niet tot succes leidden, werden in het verleden in de Genderkamer afgesloten als “niet verzoend”, desgevallend met een (structurele) aanbeveling. Dat kon bijvoorbeeld voorkomen wanneer de aangesproken partij geen zin had in een gesprek of zich totaal onbereid toonde om aan oplossingen te denken. Een sluitstuk ontbrak voor die gevallen. Bij Unia werd in enkele, door de Raad van Bestuur goedgekeurde, gevallen voor die klachten een procedure opgestart bij de rechtbank. Daarbij streed Unia zelf voor de naleving van het recht en ging de instelling dus lijnrecht tegenover de aangeklaagde staan. Andere niet-verzoende dossiers bleven ook liggen met hoogstens een aanbeveling.

De decreetgever wilde aan bemiddeling alle kansen geven, maar koos daarbovenop ook voor een nieuw sluitstuk voor gevallen waarin de bemiddeling niet slaagde of niet kon slagen.³⁷ Daar tegenover staat dan weer wel dat een stap naar de rechter voor het instituut zelf alleen in een uitzonderlijk geval mogelijk is.³⁸

De geschillenkamer die hiertoe werd gebouwd is heel duidelijk geïnspireerd op het Nederlandse voorbeeld van het College voor de Rechten van de Mens. Toch is het VMRI weer anders omdat het de beide luiken in één instantie bundelt: de bemiddeling én de geschillenkamer. Daarbij fungeert die geschillenkamer met een beduidende mate van onafhankelijkheid van de grotere organisatie. Zo is er een eigen voorzitter en eigen

personeel dat niet op de inhoud interfereert met de rest van het VMRI.³⁹

Ook op dossierniveau is een scheidsmuur ingebouwd tussen de fase van de bemiddeling en die van de quasi-judiciële geschillenbeslechting. De bemiddelaars hebben zo goed als geen appreciatiemarge wanneer een dossier afstevent op doorzending naar de geschillenkamer. Niet langer kunnen dossiers dus strategisch doorgeschoven of tegengehouden worden. Alles waar geen akkoord over ontstaat of geen akkoord over kan ontstaan, bijvoorbeeld omdat de partij niet wil deelnemen aan het proces, gaat door naar de volgende fase. Er is wel een akkoord van de klager nodig.⁴⁰

Ook de inhoud van het bemiddelingsdossier wordt afgeschermd, om de partijen ertoe aan te zetten hun eieren toch maar in de mand van de bemiddeling te leggen. Zo kunnen (voor hen belastende) documenten maar worden overgedragen met het akkoord van de indiener van de documenten en dit zonder enige appreciatie of informatieoverdracht vanuit de bemiddelaar.⁴¹ Zoals ook de bemiddeling laagdrempelig ontworpen is, zo is ook de procedure voor de geschillenkamer toegankelijk, goedkoop en snel. Nog steeds is er oog voor ongelijkheden tussen partijen die bijvoorbeeld veelvuldig het recht laten toepassen en partijen die slechts een enkele keer met het recht te maken krijgen. Bijstand door een raadsman of derde is ook in deze fase mogelijk, maar de procedure is eenvoudig genoeg om het ook zonder te doen. Het oordeel wordt gepubliceerd, na anonimisering voor natuurlijke personen.⁴² Voor rechtspersonen wordt er bij uitzondering ook geanonimiseerd. Er is geen beroep mogelijk bij de geschillenkamer en wie na een niet-bindend oordeel nog een afdwingbare titel wil, moet zich wenden tot een gewone rechtbank.

37 Art. 13, §5 VMRI-decreet.

38 Namelijk in het geval van art. 17 Ger. W., zie *supra*.

39 Art. 34-35 VMRI-decreet.

40 Art. 13, §5 VMRI-decreet.

41 Art. 13, §5 VMRI-decreet; MvT, *Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1357/1,34.

42 Art. 15 *in fine* VMRI-decreet.

Een interessante piste uit Nederland, die niet meteen ingebed is in de geschillenkamer, is de mogelijkheid voor organisaties en bedrijven om hun voorgenomen beleid vooraf te laten toetsen door het College om te bepalen of dat ingaat tegen de gelijkebehandelingswetgeving.⁴³ Ze vragen dan een zgn. “oordeel eigen handelen”. In Vlaanderen kan het grotere VMRI allicht heel wat van dit soort van vragen ondervragen via de afdeling onderzoek. Toch kan het interessant zijn voor de voorspelbaarheid en voor het contentieux om de geschillenkamer in de toekomst ook uit te rusten met deze mogelijkheid.

Conclusie

Na alle debat, na alle ophef en verontwaardiging over de gelijkheidsorganen in Vlaanderen, wacht het nieuwe Vlaams Mensenrechteninstituut een enorme uitdaging: boven de discussies uitrijzen, samenwerken en gedegen werk leveren dat de burger ook daadwerkelijk bereikt.

Het heeft daartoe verschillende handvatten gekregen, waaronder studie en onderzoek, onderricht etc. Bemiddeling is de vertrouwde methode voor klachtenbehandeling en bewijst het intrinsieke nut voortdurend in heel wat onderdelen van het recht en de maatschappij: bemiddeling is snel, flexibel en bouwt op de kracht van mensen.

Daarnaast werd een heel nieuw recept ontwikkeld als sluitstuk voor gevallen waar bemiddeling geen soelaas brengt: de geschillenkamer. De geschillenkamer zal snel, gedegen en gepast kunnen oordelen. Aangezien de oordelen niet bindend zijn, zal weliswaar grondig gebouwd moeten worden aan gezag.

Het Mensenrechteninstituut zal zich moeten bewijzen, maar moet daartoe wel alle kansen kunnen krijgen. Tijd en continuïteit zijn cruciaal om gezag en vertrouwen te vestigen, om samenwerkingen uit te bouwen, om gekendheid te verwerven en om burgers te bereiken. Het valt

te verhoppen dat het instituut die kansen nu zal krijgen.

---

⁴³ Art. 10, §2, b, wet van 24 november 2011 houdende de oprichting van het College voor de Rechten van de Mens.